

SZÉKELY-UDVARHELY

— AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PART POLITIKAI LAPJA —

— A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE —

Magjelen hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Kézbesítési költségét előljárók, papok és gazdasági egyéni tagok egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér. Helyközi telefon 15. sz.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szögig minden szög 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyit-tér so. a. i. K. D. Jak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kiírung 10,489. szám

A legnagyobb gond.

(M—r N—t) A jövő nemzedék sorsánál fontosabb kérdés nem merülhet fel a nemzet életében. S bárhol hanyatlott is valamely nemzedék, minden időben oltathatatlannul él benne a vágy, hogy az utána következő nemzedék szellemi, erkölcsi és anyagi javakban nála különb legyen. Ez a vágy, ez a kérdés foglalkoztatja most Magyarország népének millióit, midőn az új iskolai év kezdetével elh atározó lépés előtt áll. S most az ideje, hogy minden komoly tényező, a ki állapotainkat s szükségleteinket ismeri, irányt jelöljön ki az ezer kétség és gond közt vivődő szülőknek, oly irányt, a mely ép ugy javára válik az egyeseknek, mint az összességnek.

Az ily irány-jelölés természetesen nem vonatkozhatik ama serdülő gyermekekre, a kiknek korán fejlődött egyéni hajlama minden akadályllyal és veszedelemmel dacolni kész. A kiket maga a természet jelölt ki valamely hivatásra, azoknak kivételes tehetségét ugy sem lehet hatalmi kényszerrel a vágyukkal és képességükkel ellenkező utra terelni. A benső hivatás kényszere viszi őket pályájukon. De az ily tehetségek vajmi ritkák s közülök is csak a legritkábbak olyanok, amilyeneknek magukat hiszik. A szülők meg éppen csak kivételes esetekben képesek az ilyen gyermekek valódi értékét megállapítani. Ezért még a magukat kivételes tehetségeknek képzelő pálya-kezdőket is, a kik tudományos vagy művészi babérokról álmadoznak, lehetőleg hasznos és gyakorlati pályákra kell terelni. Az istenadta tehetség ugy is kitör és maga csinálja meg a maga útját. Tulzástól persze óvakodniok kell a szülőknek s világért sem szabad erőszakos elnyomással súlyos belső válságokat előidézniök. Legjobb ily esetben a hasznos pálya mellett az egyéni hajlam és tehetség magán uton való művelésének is kellő teret engedni.

Mindez azonban nem vonatkozik ama százezrekre, a kik különösebb hajlamok nélkül távoznak a szülői házból. Ez a tulnyomó többség, még ha van is egyik vagy másik irányban érkeke vagy fogékonyága, reudkivüli erőt nem fejt ki s a szülői akarat befolyása alatt választja pályáját.

A jövő nemzedéknek ez a zöme. Ez alkotja majd a jövő társadalom sűrű rétegét. S a

szülők legfőbb feladata, hogy hiu ábrándoktól menten, ugy jelöljék ki gyermekeik pályáját, hogy valóban javukra szolgáljon. Szerencsésje országunknak, hogy e tekintetben az egyesek érdeke teljesen azonos az összesség, a nemzet érdekével. Azok a pályák a leghasznosabbak, legjövődolmezőbbek, a melyekre a nemzetnek ez idő szerint a legtöbb szüksége van. S azokon a pályákon nyílik legkevesebb kilátás a boldogulásra, a melyekre nemzeti szempontból nincs szükség. Nem mindig s nem mindenütt van ez így. Akárhány országban s akárhányszor fordult elő, hogy például országos szempontból nagy szükség volt katonai erőkre, ellenben az egyének érdekének szempontjából e pálya nem volt kívánatos. Vagy a nemzet java azt kívánta, hogy minél több önfeláldozó ember vállalkozzék néptanítónak, ellenben az egyének érdeke e pálya megválasztása ellen szólt.

Szerencsénkre nálunk ez idő szerint találkozik a nemzet érdeke az egyének javával. Az országnak termelő, alkotó, vállalkozó szellemekre és kezekre van szüksége. Oly emberekre, a kik a gyakorlati életben munkát végezzenek, gazdálkodást, ipart, kereskedelmet folytassanak s a magyar államot a munka versenyében a nagy világ előhaladott államainak sorába iktassák. Mert semmi közjogi harc és közjogi vívmány egymagában nem elég arra, hogy a magyar államnak nemzetközi helyzetet és tekintélyt szerezzen. A közjogi téren való előrehaladás csak azt a keretet teremti meg, a melyet a nemzet millióinak közművelődési és gazdasági munkával kell betölteniök. S a világ képe annyira változott a régi világhoz képest, hogy csak a nemzetközi kulturális és gazdasági versenyben kellő súlyllyal s erővel föllépő nemzet képes függetlenségét föntartani.

A magyar nemzet érdeke tehát, hogy az új nemzedék ily irányban neveltessek. De ugyan-ez ma már a nemzet egyes fiainak létérdeke is. Az ugynevezett lateiner-pályák már nem kecsegtetnek sikerrel. Az uri diplomások ezrei sanyarubb sorsban tengődnek, mint a kézművesek. Egyes ritka kivételek nem döntik meg az általános szabályt. Az anyagi nyomorúság következtében alászállott a lateiner-pályák sulya és befolyása is. A magyar városokban a módos gazdálkodóknak már

sehogysem imponál a szegény diplomás hivatalnok. Oda a régi tekintély és a régi nimbus. A gazdálkodó, az iparos, a kereskedő, a műszaki pálya embere már nem az a kicsinyelt, semmibe vett halandó, a mi volt. A produktív pályák anyagi jövődolmezőségével együtt emelkedett azoknak tekintélye. S ha hosszú évtizedeken át a szülők azzal ijesztették tanulni nem akaró, rakoncátlan gyermeküket, hogy „Inasnak adlak”: ma-holnap azzal fogják ijesztgetni, hogy „Uri pályára küldlek”.

A szegény társadalmi rétegek ezt már teljes mértékben tudják és követik. A vagyonos polgári osztályok hasonlóképp. Csak még az értelmiség bizonyos köreibben van némi elfogultság. Jogászok, hivatalnokok, tanárok s más latenier pályán működők közt van még bizonyos restelkedés. De csak restelkedés. Mert már ezek is belátják, hogy mennyivel hasznosabb lenne gyermekükre, ha sok évi küzködés, proletártengélet s végül kivívott legszerényebb fizetés és örökös szolgaság helyett független jólét jutna gyermeküknek. Am sokaknak még fontos a dekorum, a látszat, a cím, a rang.

Csak hogy mit ér az mind, ha szegénység és függés jár vele?! Tudja azt már mindenki s ezért tódul ifjuságunk egyre nagyobb számban a gyakorlati pályákra. S ezeken — s ez az, amit különösen ki kell emelnünk — nem fenyeget a tultermelés veszélye. A gyakorlati pályákon nincs korlátozott számu állás vagy hivatal. A terelés lehetősége korlátlan és minden erő maga teremti meg a saját maga megélhetésének s boldogulásának piacát. A ki valamely mesterséget, szakmát, gazdasági munkát, vagy műszaki ügyességet kitünően tud: az mindig megélhet és boldogulhat. S minél több a szakmáját értő, értékes erő, annál több hely kínálkozik ujjabbak számára is.

Ezen az uton nincs megál-lás. S csak azé lesz a jövő, a ki a maga független létének megteremtésével a nemzet jövő-jének is előharcosa lesz.

— **Símkóból tanár lett.** A val-lás és közoktatásügyi miniszter Símkó József okleveles középiskolai tanár, országgyűlési képviselőt a VII. fizetési osztály 3-ik fokozatába állami főgimnáziumi rendes tanárnak nevezte ki Budapestre. Ezzel tehát az oláhfalvi választó kerület képviselői állása megüresedett és a választás most már 30 napon belül megtörténik.

A nemzetközi Apostolok

sikerei hazánkban.

Irta: Dr Király Péter.

Balsikerek, „vesztett csaták, csu-fos futások”. Minden céltudatlan, észnélküli zenebonának és hűhónak ez a sorsa. aHa vezéreknak, ezeknek a közerkölcsösi botrányhősöknek, jött-ment „jakaboknak” és „izraeleknek” az volt a céljuk, hogy a magyar munkásnép sorsán javítsanak s azoknak ezreit jobbléthez juttassák ezt a célt — „ezek az uri ruhába kiöltözött alakok” — nemcsak hogy el nem érték, sőt a munkásokra nézve sokkal mostohább és sanyarubb helyzetet idéztek elő, mint azelőtt volt „jakabok” és „izraelek” nélkül. De ha az volt a cél-jok (fájdalom, valóban az is volt!), hogy a szegény munkás magyar nép ezreinek keservesen szerzett filléreiből a zsebüket megtömjék, a szegény munkásokat iparszerűen ki-zsarolják, megpumpolják, őket munkaadóikkal (kiktől megélhetésük függ) összevezsítsék, dologkerülésre, ki-hívó hencseregésre és garázda magaviseletre kioktassák... egyszerűval, jellem és erkölcs tekintetében a ma-guk képére és hasonlatosságára át-formálják, — „jakabok” és „izraelek”! a ti buzgokodásotok e téren nem mondható meddőnek és eredmény-telennek!

Lássuk mindezeket közelebbről:

A fentebb tisztelt „népboldogító Apostolok”, jóindulatot, barátságot, atyafiságos emberbaráti szeretetet szinlelték a népnek. Közibök mentek a sorsukkal kibékülni soha nem tudó munkás embereknek... Össze-beszélték azok előtt „hetet-havat”: a munkásnép rettenetes elnyomatásáról, a munkaadók lelketlenségéről, rabszolgatartásáról, a világmegváltó „nemzetközi szociáldemokráciáról” s az egyedül idvezítő „általános, egyenlő, titkos és községenkénti szavazati jogról” és több más efajta csodabogarokról. — Minthogy mind-ezekhez hasonló „szép mondásokat” vajmi ritkán hallott azelőtt a meg-tévesztésre és félrevezetésre könnyen kapható nép, — mód nélkül imponáltak neki a nagyszájú „jaka-bok” és „izraelek”.

És ment az üzlet, mint a karika-csapás!

„Jakabok” országszerte szervez-tek — az ország ellen. Lapot irtak és adtak ki a magyar nemzet élete, becsülete és jövője ellen. Ezeket a közveszélyes célokat azonban „jakabok” farizeus kétszínűséggel és kétértelmű alakoskodással leplezget-ték, takargatták a nép előtt huza-mos időn át, várván a „boldog időt” a magyar munkásnép hazaszerető lelke megrontásának és erkölcsé megmetelyezésének bekövetkezését. Ez lett volna „jakabok” vágyainak

és törekvéseinek netovábbja. Nagy és nehéz feladatnak látszott, — de a „jakabék“ elbizakodottsága nem tartotta lehetlenné.

Hogy azonban a nép erre az alávaló gazdaságra rábíráható és kapható legyen: feltétlenül szükségesnek mutatkozott a népnek valami lekötendő szolgálatot tenni. Mert hiszen jól ismerték „jakabék“ azt a világra szóló — emberek és népek elhatározását s cselekvését acélroval mozgó „szupréma regulát“, hogy: „Dó út des!“ (Adok, hogy te is viszont adj!) Egyszóval a népnek jótekingony adakozása van szükségére, hogy hála és viszonzás fejében jótévőjének szót fogadjon. — „Helyes“, gondolták „jakabék“, — de mivel nekünk nincs mit adjunk (hátkonk lévén a házuk és keblünkön a kenyérünk) — a mit pedig a néptől kicsaltunk, kizsartoltunk: oly kötnivaló bolondok nem leszünk, hogy azt nekik visszaadjuk... cselekedjünk tehát úgy, hogy adjanak mi helyettünk a népnek mások, t. a munkaadók... Ezt a jótéteményt viszonzotassuk a néppel a magunk javára.

Az eszme zseniális, az üzlet kitünő! — És úgy tettek, a mint kigondolták.

A már szervezett munkás népet azon észbontó jelszó alatt, hogy: „Jogot és kenyeret a népnek!“ — munkabér fölemelés céljából tömeges munkaabandagyásra (sztrájkra) izgatták és kényszerítették.

És lón sztrájk minden vonalon. És lón munkabéremelés, kétszeres, háromszoros mértékben minden vonalon. A munkaadók fizettek, mint a — köles. „Jakabék“ örültek, ujongtak — s a munkaadók romlása felett a markukba nevettek. — De ez az öröm nem sok ideig tart vala. Elkövetkeztek csakhamar a „nemszeretem napok“.

Keserűen csalódtak „jakabék“ azon föltevésükben, hogy „a munkaadók nem ismerik a „dó út des“-nek gyakorlati nagyjelentőségét, vagyoni jogi nagy horderejét és erkölcsi fontosságát“. Bebizonyult, hogy nagyon is ismerik. „Jakabéknak“ tehát ez a taktikájuk csehül ütött ki.

Igy történt aztán, hogy a munkabér emelkedésével fokozatosan, sőt azt tulszárnyaló módon és mértékben drágábbak lettek az iparcikkek, nyerstermények, élelmiszerek; magasabb lett a lakbér; a kenyértermő föld, a ruházat, a mindennapi kenyér ára szédítő magasra szökött. Ez a visszahatás pedig legérzékenyebben épen a szegény munkás-népet sújtja.

Mit ér most már a munkás embernek a kétszerte magasabb munkabér, ha ő háromszorta, négyzerte magasabb áron szerzheti be mindazt, a mire a megélhetés szempontjából feltétlenül szüksége van!? Koldusabb és nyomorultabb a magyar munkásnép ma, mint a milyen volt akkor, a mikor még „jakabék“ és „izraeléket“ nem ismerte. Az az istenesnek hazudott szándék tehát, melyet ezek a „nemzetközi apostolok“ — per urbem et orbem — világgá kürtöltek s a melynek kizárólagos le-téteményeseként hirdették magukat: a maga leleplezett meduza ábrázatával áll előttünk; mert régi és örökigazság: hogy alávaló, erkölcstelen, garázda módon és eszközökkel, üd-

vös célt megvalósítani és istenes dolgokat művelni nem lehet. „Olyan a mű, a milyen a mester“ és így „jakabéknak“ és „izraeléknak“ a munkás nép ezreit a mások kizsartolása árán jobbléthez juttatni nem is sikerülhetett. „Jakabék lelepleződtek“.

A nép, az istenadta magyar nép pedig — habár egy kissé későn — észre tért... s a nemzetközi hazudozásoknak nem hisz többé s hazája és nemzete ellen bünyös kezét nem emel! A mi pedig „jakabék“ szándékát és célját — mint szivtelenség és embertelenségig fajuló üzleti spekulációt illeti — ezen a téren épületesen kitesznek magukért, botrányos és vérlázító sikereket aratván.

Hazudozásaikat, utszéli ordítózásaikat, népbütítő mesterfogásaikat, beváltogatták drága pénzen, kizsartolva, megpumpolva és kifosztogatva a szerencsétlen munkás népet. Az az ellenszolgálat pedig, melyet ezek a dicső férfiak a nép érdekében tettek, kevesebbet ér a semminél; mert a helyett, hogy a népet jobb sors-hoz juttatták volna: éppen ellenkezőleg, azok tisztességes megélhetését megnehezítették, sőt illuzóriussá tették, erkölcsét megmetyélték és őket a vérig szekirozott és brutálisan megsértett munkaadók előtt jó ideig helyrehozhatatlanul diszcreditáltak. Arra a jótéteményre tehát, melyet „jakabéktól“ kapott, könnyek között így sóhajt fel a becsapott magyar munkás nép: „Atdál Uram, adtdál, de nincs benne semmi köszönet!“

A „szociálistizmus“, mint eszme és fogalom: magasztos és szent! a melynek nevét fölvenni kontár és lelkiismeretlen embereknek büntetlenül nem szabad sem nálunk Magyarországon, sem sehoh a világon. A szociálistizmus fenkölt eszméinek felkarolására és lehető megvalósítására nekünk magyaroknak is szükségünk van, de ez a mi szociálistizmusunk nem lehet „zsargon és nemzetközi“, hanem csakis „magyar szociálistizmus“... Az én „Magyar szociálistizmus“ címen írott könyvemből „jakabéknak“ és „izreléknak“ nagyon üdvös volna tanulni jó erkölcsöt és becsületet. (Debreczen)

Pár szó a Magyar Gazdaszövetség szervezkedéséhez.

A Magyar Gazdaszövetség hazánk első és legtekintélyesebb szociálistizmus politikai egyesülete, Palics-fürdőn tartott ez évi közgyűlésén hozott határozata szerint újra szervezkedik.

Vidéki, illetőleg megyei központokat létesít, hogy a nagyszámú létrejött gazdakörök, szociálistizmus irányú különböző társadalmi egyesületeket kerületenként egy érdekesoporthozozza, nagyobb öntevékenységre serkentse s a központ munkáját a vidéki csoportokkal megosztva, a nagyemlékű Gróf Károlyi és a magyar nép fáradhatatlan jótévője Darányi Ignác földmiv. miniszter intencióinak megvalósítására munkás kezeket nyerve.

A szervezkedés nagy munkája már megkezdődött, híradás szerint Heves vármegyében és fog terjedni hullámgyűrűkben az egész ország területére. A Magyar Gazdaszövetség alig másfél évtizedes munkája nyomán új élet árja pezsdült meg a magyar népiéletben, látom annak életbe verődését, a nagy magyar Gróf Szé-

chenyi álmának megvalósulását, szóval edes hazánk újra születését. Vagyonsodás, jólét, mélyeséges fajéretet, a haza drága földjéért lánzó szeretet kélt nyomra a szövetséghez barázdákön s ha itt-ott akad konkolyos, a helyzet képe mégis más, mint volt csak ezélt 20 évvel is.

A Magyar Gazdaszövetség eszméi a Székelyföldre is elhatottak s a leg-erősebb gyökeret a szervezkedés terén talán a mi megyénkben verték.

A m. kir. földmiv. ügyi kormány 1908. évi jelentése szerint vármegyénkben kerek 100 gazdakör tényleges megalakulásáról van szó, mely szervezkedés a székelyföldi kirendeltség anyagi és erkölcsi támogatása mellett történt is, fényes tanujele annak, hogy a székely népben kiváló szociológiai érzés honol. A székely nép szociológus hajlamai hozták létre azt a számtalan különböző szövetséget, melyek vármegyénk lakosságának anyagi jólétét munkálják, de a melyeknek működése egy vármegyei központ hiányában, nagyobbszabású eredménnyel nem járhat. Alkották meg a számtalan kisebb kaliberű egyesületeket, melyek hivalkodva mutatnak vissza a forrásra, a szociálistizmus politikai alapföltételeire, a néphagyományos vallásosságára, erős hazafiai becsületére, a testvéri szeretet mélyeséges alapvonásaira, a fájéret melegségére.

Nem tudunk elég hálásak lenni a székelyföldi kirendeltség munkája iránt, melynek kezdeményezésére népünk ezen megkövült jellemvonásai kicsholtattak és mindenki előtt láthatóvá lettek, de ezen örvendés jelenség előtt megállanunk nem szabad, hanem az alapokon az építés munkáját kétszeres erővel kell tovább folytatnunk. Hozzánk kell irányítanunk a Magyar Gazdaszövetség szervező munkáját, mert hazánkban a gazdakörök számát tekintve, vármegyénk vezet 110 gazdakörével.

Ezen nagyszámú gazdakör és földmiv. szövetség életerős munkára van hivatva, már a fentebbi okoknál fogva is, munkássága nem merülhet ki a székelyföldi kirendeltség segélyeinek lecsatározásában; elvégre ez sem aranybánya s a folytonos segélyezés által önállóságra népünket nem nevelhetjük. A kirendeltség működése iránymutató úgy a civilizált mezőgazdaság, mint a népiéletben s ezen jelzés mellett kell haladnunk az önállóság útján, saját erőnkön. Tömörülni kell gazdakörreinknek a „Magyar Gazdaszövetség“ zászlója alatt, hogy ennek hivatott vezetői életet teremtsenek a szunynyadással, téltelenséggel vádolt gazdakörökben. Törtetni kell azon igazi nemes cél és magasabb eszmék szolgálatára, melyet a Szövetség alap-szabályai oly remekül és ideálisan körvonalaznak. Ha valahol ez ország területén szükség van a Magyar Gazdaszövetség közvetlen fellépésére, ezt legjobban a Székelyföld gazdakörei igényelhetik. A székely nép csökönnyös természeti hajlandóságát, régi szokásokhoz görcsösen ragaszkodó gondolkodás módját megtörni s öt új eszme szolgálatára rábírn, illetve megnyerni nem elég a szétszórt szervezkedés, ide tömörülni erő, óriási munka és egy szép szociálistizmus politikai munka program szükséges, melynek megvalósulását ez idő sze-

rint a „Magyar Gazdaszövetség“ teheti meg, ő is hivatott tényező erre.

Távol vagyunk a Magyar Gazdaszövetség jelenlegi központjától, Vármegyénk ugyszóval egyik periferiális hazánkban s ez az oka egyfelől, hogy szociálistizmusunk és tevékenységünk érverésén nem érezhetők oly mértékben az eredmények jelei, mint a központhoz közeleső alföldi, dunántúli stb. szövetségek működésén, hol manapság a gazdakörök kiállításokat, kurzusokat tartanak stb. s ennél fogva a szociálistizmus politikai téren óriási előnyben állanak előttünk.

Ámde ami késik nem mulik! Hiszem és reményem, hogy a Magyar Gazdaszövetség tekintettel lesz a Székelyföld gazdaköreinek szociálistizmus működésére, vezető számarányára s nemsokára lengeni fog zászlója a székely bércek felett, hogy a Gróf Károlyi halhatatlan szellemében összetömörítve gazdaköreinket egy nagy és eredményes keresztény szociálistizmus munka után új életet nyerjenek a Székelyföld földmiv. lakói.

Gál Imre.

Vigand: Budapest Utmutatója.

Megjelent Budapesten 1909-ben. Szerkesztők: Vigand Rezső és Kerekes Andor.

Budapestnek modern alapon először összeállított ismertetése viseli a fenti címet és ez a nagyértékű munka ezidőszert a magyar könyvpiacnak legjelentősebb eseménye. Vidéki ember, vagy külföldi vendég Budapesten jártában sajnosan nélkülözötte a megbízható és kimerítő Utmutatót. Sőt megük a fővárosiak is érezték a hiányát egy hűséges kalauznak, amely a magyar székesfőváros kimeríthetetlen nevezetességeit és látványosságait összegyűjtve tárja föl előttünk és bizton vezesse kitűnő mappák és világos magyarzó szövetség segélyével. Vigand: „Budapest Utmutatója“ egy nagy, amerikai arányokban fejlődő Metropolisznak méltó Budeckere 400 oldal terjedelemben. Belső tartalma pazon gazdag, külső kiállítása izléesen fényes.

Nehéz dolog volna felsorolni, hogy mi mindent tartalmaz ez a közhasznú munka. Elég megemlítenünk azt, hogy a Budapestre érkező vidéki attól a perettől kezdve, hogy a vasuti kocsi-ból kiszáll, addig a percig, míg hazautazási jegyét megváltja, minden tájékoztató és hasznos tudnivalót megtalál és pedig olyan sorrendben, amint azt e szükséglete megkivánja. Bár merre lépünk Budapest utcáin, ez a könyv mindenütt megbízható jó tanácsos és kimerítő magyarázattal szolgál. Különösen becses a „Kerületi séták“ című része, mely kerületről-kerületre, utcáról-utára elvezeti az idegen vendéget, közben megállítja minden nevezetes látnivaló előtt. A melléklet térképek mind a legújabb hivatalos felvételek alapján készültek és pontosságukkal, valamint gazdag kiállításukkal egyaránt feltűnnek. Egy nagy általános, színes térkép tünteti föl a fővárost és környékét, míg az egyes kerületekről, a Városligetről, a budai hegyvidékről minuciózus részletképeket találunk.

E kivonatos tartalom ismertetéséből is látható, hogy milyen praktikus és szükségpótló munkát végeztek Vigand: „Budapest Utmutatója“ szerkesztői. Együttal hazafias célt is szolgálnak, a mennyiben e könyv német

Tankönyvek, iskolai felszerelések, 27 éves közép- és elemi iskolák tanulóinak számára megérkeztek és kaphatók B. E. T. E. G. H. P. A. I. Könyvkereskedésében Székelyudvarhelyt.

kiadása hivatva van az idegen forgalmat emelni székesfővárosunkban. Ezért nem győzzük eléggé dicsérni a szerkesztők gondos előrelátását, hogy a hazánkról rendsen ferdén tájékoztatott külföldiekkel igyekeznek hazai viszonyainkat, kül- és belpolitikai helyzetünket, állami és társadalmi életünket a valóságnak megfelelően bemutatni. Különösen üdvös volt most, midőn a világ minden művelt nemzetének orvosai kongresszusra gyűlnek össze a Magyarországi fővárosában. Ezt a becsületes és nem reklámra alapított munkát büszkén adhatjuk kalauzál kezükbe, mert ez nem csak az ott tartózkodásuk ideje alatt lesz hasznos szolgálatot de odahaza is mindig emlékeztetni fogja vendégeinket Budapest nagyságára, gazdaságára és hatalmasan fejlődő kulturális életére.

Az egész fővárosi sajtó egyhangú örömmel üdvözölte Vigand: „Budapest Utmutatója“ megjelenését, ehez az örömhöz csatlakozunk mi is, átérve e munka mély jelentőségét székesfővárosunk fejlődésének szempontjából. És kiemeljük mi is hogy tanfériainknak elsősorban nélkülözhetetlen ez a könyv, melyet kitűnő vezetőfunkciónak adhatnak tanítványaik kezébe, hogy hazánk szépséges fővárosát megismerjék. A könyv a „Székely-Udvarhely“ kiadóhivatalában (Betege Pál könyvkereskedésében) kapható. Ára vászon kötésben 4 korona.

HIREK.

Hihetetlen hírek.

Mondják, hogy a vándor komédiások a falragaszok árával sehol sem szeretnek megszőkni;

mondják, hogy az adventisták a 366-ik féle vallási szektát megalapítani nem akarják;

mondják, hogy maholnap minden ember nem akar magának saját külön vallást;

mondják, hogy mióta a városi főorvos haza érkezett, éretlen gyümölcsöt a piacon nem lehet kapni;

mondják, hogy városunk érdemes tanácsa a városi konyhakertészet berendezése végett lépéseket tett;

mondják, hogy városunkban egyetlen vő sem fog olyan rugós tehenet vásárolni, amelyet az anyós fej;

mondják, hogy három dolog ismer könyörületet: a tűz, a vihar és az anyós haragja.

E hírek valódiságáért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

— **Dr Vajda Emil** győri főreáliskolai tanár, zenekonzervatóriumi igazgató, a »Székely-Udvarhely« első főszerkesztője és egyik megalapítója, folyó hó 13-án városunkba érkezett, hogy a szombati jubiláris hangversenyen magas művészi hegedűjátékával közönségünket gyönyörködtesse. A helybeli Székely Dalegylet és városunk polgársága nagy ünnepélyességgel készül fogadni szeretet apostolát.

— **A jegyzők hangversenye.** Szombaton (e hó 4-én) este 7 órakor Székelyudvarhelyt, a vármegye-ház dísztermében Udvarhelyvármegyei községi és körjegyzői egylete negyedszázados fennállásának jubileuma alkalmából táncsal egybekö-

tőt hangversenyt rendez. Az érdekes számokból álló műsor legkimagaslóbb pontja Dr Vajda Emil győri tanár, zenekadémiái igazgató hegedű szólója, melyet zongorán Kertész Albertné zeneszerzőnő fog kísélni. Ezt szépen kiegészíti Kónya Jancsi nyitánya, Dr Paál Árpád vármegyei főjegyző felolvasása, Lántzky Alexa zongorajátéka, Horváth József ref. énekvezér ének-szólója („Szép a tavasz“, Kertészné szerzeménye), a szerző zongorakíséretével, Kiss Károly atyhai jegyző szavalata. Gálffy Juliska, Finta Erzsike énekduettje, a zenekar kíséretével és végül Horváth József, Péterfy István, Kábdebó József és Paál Sándor kvartettje. Az estély védnökei valamennyi volt főispán és egy alispán, ugyiszintén a jelenlegi fő- és alispán, főszolgabírák, főesperes, esperesek, alesperes, Szabó Gergely volt királybíró, három orsz. képviselő és a tanító-egylet elnöke. Az ünnepély, hangverseny és táncmulatság iránt vármegyeszerte élénk érdeklődés mutatkozik. A hangversenyénél vendéglősről gondoskodva van; özvegy Bodrogi Sándorné fogja ellátni a közönséget Ernszt György cukrászdájával egyetemben.

— **Szerencsétlen utazás.** Özv. Dimény Sándorné földbirtokosnő a leányával és Balázs János tanítóval aug. 30-án kocsin Oklándon volt. Homoródszentpálra haza utazásuk közben a „Szentpáli-hegyen“ eltört a kocsiudjok. A lovak megijedtek és a kocsitól tűzbe, féktelen sebességgel rohantak a lejtőn. A kocsis ide oda hányta ledől, özv. Diményné laba eltört és egybéként is súlyos sérüléseket szenvedett. Az esetnek áldozata lett Orbán József kocsis, aki szintén lábát törte. A más kettő szerencsésen leugrott és így az ijedségen kívül más bajuk nem történt. A sebesülteket Dr. Szabady Lajos járási tisztii főorvos vette kezelés alá.

— **Az „önzetlen“ mostohák.** Jakab Mártonné szokolmai lakos zenénát osztogatott mostoha fiaival. A fiuk nem a legmértányosabbak voltak anyjukkal szemben. Sokkal több szénát akartak maguknak. Mikor ezért Jakabné szót emelt, megtámadták és kegyetlenül elverték a szerencsétlen, védtelen asszonyt. Hát ez bizony mostoha dolog s cseppet sem szolgál a fiuk dicsőségére. Jakabné a helybeli közkórházban ápolják.

— **A berbécs miatt.** Szomorú eset történt Homoródbásfalván egy berbécs miatt, mely különben a juhserével tilosban járt. Szócs Lajos a mezőpásztorral megfogta a berbécset és zálogképpen akarta behajtani. Erre Deák Mózes és Deák Lajos a berbécs kiszabadítása mellett foglaltak állást. Sehogy sem egyeztek össze a két ellentétes irány képviselői. Parázs verekedést rendeztek s ebben a jogos alapon álló Szócs Lajos volt a vesztes. A berbécset oda kellett adja és ezen felül fejét összevették, fülét pedig levagdalták, majd vállán és bal kezén kapott súlyos sebeket az igazság védelmében. No de Mózes és Lajos uraimék sem maradnak büntetlenül. A bíróság tárgyalni fogja a brutális esetet. Ott pedig csak ők lehetnek a vesztesek. Így vigasztalja magát Szócs Lajos a vármegyei közkórházban. És Szócs Lajosnak mégis csak igaza lesz, véráldozata árán is.

— **A biblia és történelem fényében** vigan evickélnék a magyar Adventisták Székelyudvarhelyt. Kor-

tavaszkor jöttek. Itt voltak a fecskék előtt s azt hittük, hogy a fecskékkel együtt szárnyra kelnek és más vidéket fognak boldogítani tanaikkal. Azonban nem így történt. Sátrát vertek a Bem utca 13-ik szám alatt s folyó hó 8-ától kezdődőleg minden szerdán, pénteken és vasárnap „bibliai előadásokat“ fognak tartani Székelyudvarhelyt. Kelemen István, az első Adventista misszionárius, a tetszetős címek egész sorozatát gyűjtötte csoportba. Így pl.: Isten ígéje, A végnek előjelei, Isten országa és törvénye, A végítélet, Létezik-e purgatórium? A teljes hit, Igazi megtérés, Hol van az ember halála után? A spiritizmus világcsalása, Krisztus és az antikrisztus, Az ember életének igazi sélja stb. Valóságos szenzáció számba menő címek alatt tartja hódító beszédeit. S úgy látszik, hallgatói akadnak, mert a tavaszi ciklus után, most az őszit is megnyitja. A világ végét rendületlenül hirdeti, de most immár csak határozatlan időre, mert többé csalódnai nem akar. Okult az elődök példáján, akik annak idején bizony felsültek . . .

— **Bakaszurony, polgárvér.** Sándor Lajos székelyudvarhelyi lakos vasárnap éjjel vigan rugta a csárdást a Bálint-utcában rendezett mulatságon. Szóváltás esett egy 82-es bakával. Vesztére, mert a baka szuronyával mellén súlyosan megsebesítette s most a helybeli közkórházban fekszik.

Magyar dalpályázat.

Svárdstöm Valborg asszony, az ismert svéd énekművésznő, kit a magyar közönség páratlan művésze révén annyira szívába fogadott, 2000 koronát kitévő pályadíjakat tűzött ki magyar szövegű műdalokra. E hazafias tényével hálafelelő egy részét akarja leróni a magyar közönséggel szemben, azért a lelkes fogadtatásért, melyben őt attól a pillanattól fogva részesítette, midőn először hangzott el a kárpótló a magyar dal. A négy legjobbnak ítélt dal, egyenként 400 koronás díjban részesül. A nyolc második díj 50—50 koronára rug. A 12 pályadíjazott dalt a művésznő hangversenyeiben állandóan énekelni fogja. Pályázhat minden magyar zeneszerző legfeljebb három dallal, melyek jellegű levelet kíséretében a „Harmonia“, zeneműkiadó-vállalat, hangversenyrendező és első hazai zongoragyár részv.-társ. igazgatóságának, illetve ifj. dr. Hubay Jenő vezető igazgatónak (Budapest, IV. Váci-utca 20.) küldendők be. A dalok kiadási és tulajdonjoga a Harmoniára száll át, amely a pályadíjnyertes műveket, a bírálat megtörténte után, művészi köntösben nyilvánosságra fogja hozni. A bíráló-bizottság elnöke: Mihailovich Ödön, tagjai: Hubay Jenő, Herzfeld Victor, dr. Diósy Béla és Kern Aurél. A pályázat 1909. szeptember 20-án jár le. Itt egyben felémeltjük, hogy a Harmonia részv.-társ. a nyár folyamán nagyarányú átalakuláson ment keresztül. A társaság részvénytőkéjét tetemesen felemelte, zeneműkereskedését nagy mértékben kibővítette, ugyan ilyira, hogy zeneműkészlete vetekedik a külföld bármely hangjegy-raktárával. Nagy sulyt fektet zeneműkiadói üzletére is és különösen a magyar zene fejlesztésének és a külföldön való fokozottabb terjesztésének kíván uttörője lenni, mint a jelen pályázaton való részvétele is mutatja. Az ősszel indul utnak égisze alatt az „Edition Harmonia“, című zeneműtár, amely a klasszikus és modern zeneműirodalom legválogatottabb termékeit fogja felölelni. A klasszikus mesterek műveit a legkiválóbb magyar zeneművészek fogják jegyzetekkel ellátni. A zeneműosztályon kívül, a zongora-osztály

keretei is jelentősen kibővültek. Elismert kül- és belföldi zongora-gyárosok legkiválóbb gyártmányai (zongorák, pianók, harmoniumok) nagy választékban állandóan raktáron tartatnak. Örömmel konstátálhatjuk a vállalat fejlődésének eme nevezetes mozzanatát, annál is inkább, mert hiszen eddigi, több évtizedre terjedő ténykedésével a magyar zene-kultúra fejlesztésének munkájában ő is kivette a maga részét.

A nemzetközi motoros talajmívelő gépversenytanulságai.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület a földmívelésügyi miniszter támogatásával Mezőhegyesen motoros szántógépversenyt rendezett. A verseny célja a ma alkalmazásban lévő önvontató szántógépek kipróbálása, munkaképességüknek technikai és üzemi szempontból való elbírálása. Öt gép versenyzett. Gőzgépek ekékkel: J. J. Case, Első Magyar Gazdasági Gépgyár rt., Nicholson gépgyár rt., J. H. Mc. Laren, robbanó motoros ekékkel: a Kőszegi-féle talajmívelő gépgyár rt., Deutsche Gasmotoren fabrik és Actiengesellschaft A Georgen cégek vettek részt a versenyben. Hogy a versenyzők közül melyiket illeti az elsőség, a bíráló bizottság csak később fogja eldönteni. A lényeg azonban, hogy a kevésbé vagyonos középbirtokos haszonbérlet és velük együtt, — esetleg szövetkezés útján, a kisbirtokos is használhassa a drága munkást és fogaterőt pótló szántógépet, már az eddigi eredményekből is biztosítottak látszik. Tökéletesítésre ugyan a versenyzőgépek mindegyike rászorul, mert hiszen jó készséget csak alapos kipróbálás, igazítás után lehet előállítani. Az eddigi próbák sikere mégis azt igazolja, hogy az önvontató szántógépek a gyakorlatban is jövedelmezőleg alkalmazhatók és hogy ezek tökéletesítésével oly gépek használata általánosítható, melyekkel tetemesen lehet fokozni a termés eredményeket és viszont csökkenteni a megmívelési költségeket. Tévedés volna azt hinni, hogy a szántógép alkalmazásával csökkenthetjük a munkásszükségletet, vagy fogaterőt. Sőt ellenkezőleg, a mélygépszántás az intenzívebb trágyázásra, talajmegmivélésre és a kapásvetemények kultiválására kényserít a gazdát, mert hiszen ezek nélkül a mélygépszántást sem használhatja ki. Általános tapasztalat, hogy a gépszántás csak fokozza a kézimunkás erőszükségletet. Hanem igenis lehetővé teszi azt, hogy a gazda a bér munkát jobban kihasználja és a munkást jobban megfizesse. És akkor, amidőn az egész kivándorlás okozta elnéptelenedés a bérkérdésen mulik, nagyon is érdemes azon technikai vívmányok népszerűsítésével foglalkoznunk, amely a gazdaközönséget a megbízható munkás jobb javadalmasítására képesíti.

A gépszántás tehát jórészt szociális kérdés, amely éppen a legfontosabb mezőgazdasági munka, — a talajmivélés, — terén nagyon is sokat lendíthet a magyar mezőgazdaságon. Hogy e technikai vívmány méltó büszkeséggel hivatkozhatunk arra, hogy a motorosok alkalmazásának terén mi vagyunk a kezdeményezők és hogy e motoros ekék közül éppen a magyar gyártmányok bizonyultak eddig is legjobbnaknak

Tankönyvek, iskolai felszerelések, összes közép- és elemi iskolák tanulóinak számára megérkeztek és kaphatók B E T E G H I P A I könyvkereskedésében Székelyudvarhelyt.

